

A MAGZATI TESZTOSZTERONSZINT, AZ AUTISZTIKUS VISELKEDÉS ÉS A KÖTŐDÉS KAPCSOLATA

Kovács Sándor

SZTE BTK Neveléstudományi Doktori Iskola

Kulcsszavak: autizmus, ujjarány, kötődés

Geschwind és *Galaburda* (1985) szerint a magzati tesztoszteron a bal félteke növekedését lassítja, a jobb félteke növekedését elősegíti. *Witelson* (1991) szerint a perinatális időszakban a tesztoszteron kihatással van a corpus callosum idegsejtjeinek számára. *Manning* (1998) összefüggést talált a magzati tesztoszteronszint és a gyűrűsujj (2D) és a mutatóujj (4D) aránya között. Minél alacsonyabb az ujjarány, minél hosszabb a gyűrűsujj, annál magasabb a magzati tesztoszteronszint – ez a férfiakra jellemző.

Az autizmust szélsőséges férfiagnak tartják, mivel kialakulásában a tesztoszteronnak feltételezhetően szerepe van (*Baron-Cohen* és mtsai, 1999). Az autisták corpus callosuma relatíve kisebb az egészséges agyhoz viszonyítva (*Piven* és mtsai., 1997; *Kana* és mtsai., 2008). Az autisták ujjaránya alacsonyabb, mint a kortársaké (*Milne* és mtsai.; 2006; *De Bruin* és mtsai.; 2009).

Vizsgálatunkban az ujjarányok és az autisztikus spektrumot mérő AQ-teszt közötti kapcsolatot kerestük egészséges személyeknél. A kérdések között szerepeltek az iskolai előmenetelre irányuló kérdések, és az RSQ kötődési kérdőív. Feltételeztük a szakirodalom alapján, hogy a férfiasabb ujjarány magasabb AQ-pontszámmal jár. Kapcsolatot kerestünk a kötődés és az ujjarányok között.

Szignifikáns különbségeket találtunk a férfiak és a nők ujjarányai között mindkét kézen ($n=486$; férfiak esetén $2D:4D_{jobb}=0,98$; nőknél $2D:4D_{jobb}=0,993$; $p<0,01$), és az AQ-teszt pontjaik között is (férfiak AQ-átlag= $21,75$, $s=7,5$; nők AQ-átlag= $19,55$, $s=7,4$; $p<0,01$).

Megvizsgáltuk a korrelációkat a kötődési pontszám átlagától egy szórásnyi távolságra levő személyeknél, illetve fölötté és alatta. A bizonytalanul kötődő fiúk esetében a jobb kéz ujjaránya ($r=0,47$, $p=0,00$, $n=42$, AQ-átlag= $26,5$) korrelál az AQ pontszámmal, a nőiesebb ujjarány valószínűsíti az autisztikusabb viselkedést. A bizonytalanul kötődő férfiaknál az ujjarányok és a tantárgyi szorongások között szintén szignifikáns a kapcsolat ($r=0,43$, $p<0,01$). A biztonságosan kötődő (szórás alatt) fiúk esetén a várt eredményt kaptuk ($r=-0,38$, $p=0,03$, $n=33$, AQ-átlag= $17,4$).

A bizonytalanul kötődő, elhanyagolt, bántalmazott gyermekeknek is megfigyelhető a bal-féltekei deficit (*Ito, Teicher* és *Glod*, 1998) és a kisebb corpus callosum (*Teicher* és mtsai, 2004). A tesztoszteron hatására jobban fejlődő jobb-félteke felelős a gátló funkciókért, és köz-tük az érzelemregulációért is (*Schore*, 2000). Az eredmények egyik lehetséges interpretációja, hogy a bizonytalanul kötődő férfiasabb ujjarányú fiúknak jobb a stressztűrő képessége és ennek következtében jobb a szociabilitásuk. A pontosabb értelmezés további vizsgálatokat igényel. Tudomásunk szerint ez az első vizsgálat, amely a kötődés és az ujjarányok között interakciót talált.